

262984 - İlim tahsil etmenin bir bölümü farz-ı ayın, bir bölümü ise farz-ı kifayedir. İlim tahsil etmeye yetenekli ve ehil olan kimseye ilim tahsili vacip olur mu?

Soru

İlim tahsil etmenin hükmü kişilerin durumuna göre değişir mi? Bir mezhebe tabi olmasına gerek kalmayacak şekilde ilim tahsil etmeye gücü olan bir şahıs ile; maddi durumu iyi olan, istediği takdirde çok az çalışıp ilim tahsiline çok vakit ayırabilen, hiçbir maddi sorumluluğu olmayan; kitaplar, ses kayıtları, çalışmak için sessiz müstakil bir odaya sahip olan; ayrıca sağlam bir hafıza, güzel analiz etme yeteneği ne sahip olan, sonuç olarak Kur'an ve Sünnet konusunda alim olmasına yardımcı olan tüm faktörlere sahip olan kimseyle nasıl karşılaştırma yapabiliriz? Böyle bir kimse paraya ihtiyacı olmadığı halde ilim tahsili yerine ek işlerde çalışması günah mı? Bu şahsın: "ilim talep etmek, farz-ı kifayettir" demesi geçerli mi?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Şer'i ilimin bir kısmı farz-ı ayındır, bir kısmı ise farz-ı kifayedir, diğeri de nafilidir.

Faydalı dünyevi ilimler ise; ya farz-ı kifayedir veya mubahtır.

"Keşşaf el Kina 1/411" en faziletli nafile ilim cihattır. İmam Ahmed şöyle dedi: Farzlardan sonra cihad ilminden daha faziletli bir şey bilmiyorum.

Fazilet bakımından sonraki mertebeye Hadis, fıkıh, tefsir ve usul gelmektedir. Nitekim hadiste: "Alimin abid üzerindeki fazileti, benim sizin en düşük seviyede olan kimsenin üzerindeki fazilet kadardır" rivayet edilmiştir.

Ebu Derda şöyle dedi: Alim ile öğrenci sevapta eşittirler, geri kalan insanlar değersizdir.

İmam Ahmed şöyle demiştir: Niyeti doğru olan kimse için ilim, en faziletli ameldir. Ona nasıl niyet doğru tutulur? Tevazu ederek cahillikten korunmasıdır.

“El Mevsual Fıkhiyye 6/13” kitabında: ilim talep etmenin hükmü, aşağıdaki durumlara göre farklılık gösterir:

İlim talep etmek; farz-ı ayın olabilir. Bu ilim; Müslümanın dinini yaşaması, amelini Allah’a ihlaslı kılması ve insanlarla olan davranışlarıyla ilgilidir. Tüm mükellef erkek ve kadınların; akideyi öğrendikten sonra abdest, gusül, namaz, oruç, zekat, hac gibi ibadet ve davranışların geçerli olacağı kadarıyla ilim öğrenmeleri farzdır.

Ayrıca tüccarlar, işlemlerinde mekruh ve şüphelerden kaçınmaları için alışveriş hükümlerini öğrenmeleri farzdır. Aynı şekilde diğer meslek sahipleri ve her hangi bir işte meşgul olan kimse harama düşmemek için gerekli hükümleri öğrenmeleri farzdır.

İlim öğrenmek bazen farz-ı kifayet olur. Tıp, hesap, nahiv, dil bilgisi, okuma yazma, hadis senetlerini öğrenmek gibi dünya işlerinin yürümesi için gerekli olan ilimlerin öğrenilmesi farz-ı kifayedir.

İlim öğrenmek bazen mendup (sünnet) olur. Örnek: Fıkıh alanında ihtisas yapmak ve inceliklerini öğrenmek. Bu durum diğer şer’i ilimler için de geçerlidir.

Bazen haram olur. Nitekim hokkabazlık büyüçülük, sihir, kahinlik gibi ilimleri öğrenmek haramdır.

Bazen mekruh olur. Şarkıcı kadınların özelliklerini anlatan şiirlerin öğrenilmesi gibi konuların öğrenilmesi mekruhtur..

İlim öğrenmek bazen mübah olur. Her hangi bir Müslümanla alay etmek veya avretlerini açığa çıkaran her hangi kötü bir şeyi içermeyen şiirleri öğrenmek mubahtır.

Sonuç olarak: Bir şahsın boş vakti olması veya alim olması için gerekli yeteneklere sahip olması, öğrenilmesi farz-ı kifayet veya nafil olan bir ilmi öğrenmesi farz-ı ayın olmaz. Ancak böyle bir

kimse; ilmin tahsilini terk ettiği, peygamberle varis olmaktan mahrum kaldığı için bir çok hayır ve fazileti kaçırmış olur.

İlmin onuru için Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem şu hadisi yeterlidir: “Kim ilim öğrenmek için yola çıkarsa, Allah Teâlâ ona cennet yolunu kolaylaştırır. Melekler, ilim öğrenenlerden hoşlandıkları için onlara kanat gererler. Göklerde ve yerde bulunan varlıklar, hatta sudaki balıklar bile âlimlerin bağışlanması için Allah’a yalvarırlar. Bir âlimin sadece ibadetle uğraşan bir kimseye üstünlüğü, on dördüncü gecesinde ayın diğer yıldızlara üstünlüğü gibidir. Âlimler peygamberlerin mirasçılarıdır. Peygamberler altın gümüş değil, sadece ilmi miras bırakmışlardır. İşte bu ilim mirasına konan kimse, çok büyük bir kısmet kazanmış olur” (Ebû Dâvûd 3641, Tirmizî 2682, İbn Mace 223).

Müslüman, üzerine vacip olan ilmi öğrendikten sonra, ihtiyacı olmadığı halde ek işte çalışmasında ve bu çalışmanın ilim tahsilinden mahrum olmasında bir sakınca yoktur.

İkincisi: her kim fıkıh ilmini tahsil etmek isterse mutlaka mezheplerden bir mezhebi öğrenmesi gerekir. Şüphesiz bu eskiden ve günümüzde de ilim ehlinin yoludur. Bu belirli bir mezhebe taassup etmek ve o mezhepten hiç çıkmamak anlamına gelmez.

Şeyh İbn Useymin Rahimehullah şöyle dedi:

“Şüphesiz Müslüman belirli bir mezhebe odaklanması gerekir, mezhebin fikhini, usulünü ve kurallarını öğrenmesi gerekir. Ancak bu, Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem’in dediğine bağlandığı gibi, mezhep imamın her dediğine kesin bir şekilde bağlanmak anlamına gelmez. Diğer mezheplerden sahih delile dayanan görüşlere de uyabilir. Böylece İbn Teymiye ve Nevevi gibi alimlere ittiba etmiş olur.

Mecmu Fetava İbn Useymin 26/176-177

İbn Useymin Rahimehullah’a şöyle soruldu: “Bazı öğrenciler, fıkıhı ilk öğrenmek istediklerinde ihtilafı fıkıhı öğrenmeye başlarlar bu yöntem doğru mu? Fıkıh öğrenmenin aşamalara gereği var mı?

Şöyle cevap verdi: “ İhtilaf fıkıhı ne demek? Yani alimlerin ihtilafı. Hayır bu yanlış.

Her kim fıkıh öğrenirken ihtilafla başlarsa kaybolur.

Bu konuda en doğrusu: belirli bir mezhebe odaklanması ve o mezhebi iyice öğrenmesidir. Fıkıh, onun hafızasına yerleştikten sonra ihtilaflı kitaplara bakabilir. Allah ona ilim kapılarını açarsa o zaman bir görüşü diğer görüşe tercih edebilir.

Ancak ihtilaflara dalan kimse, ilimde yeni yetişen biriye yüzmeyi bilmeden kendini denize atan kimsenin durumuna benzer.

En iyisini Allah bilir.